

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده علوم اقتصادی

گروه حسابداری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری

بررسی ارتباط بین نسبت های اهرمی و شاخص های بهره وری

:

استاد مشاور:

دکتر خسرو منطقی

پژوهشگر:

کامران لیلی پور

مرداد ماه ۱۳۸۸

اظهارنامه دانشجو:

موضوع پایان نامه: بررسی ارتباط بین نسبت های اهرمی و شاخص های بهره وری

استاد راهنما: دکتر احمد مدرس

اینجانب کامران لیلی پور دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته حسابداری دانشکده علوم اقتصادی به شماره دانشجویی ۸۵۲۵۱۲۰۰۹ گواهی می نمایم که تحقیقات ارائه شده در این پایان نامه توسط شخص اینجانب انجام شده و صحت و اصالت مطالب نگارش شده مورد تأیید می باشد و در موارد استفاده از کار دیگر محققان به مرجع مورد استفاده اشاره شده است. به علاوه گواهی می نمایم که مطالب مندرج در پایان نامه تاکنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی توسط اینجانب یا فرد دیگری ارائه نشده است و در تدوین متن پایان نامه چارچوب مصوب دانشکده را به طور کامل رعایت کرده ام.

امضاء دانشجو:

تاریخ

دانشکده علوم اقتصادی

گروه حسابداری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری گرایش حسابداری آقای کامران لیلی پور تحت عنوان

بررسی ارتباط بین نسبت های اهرمی و شاخص های بهره وری

در تاریخ ۱۳۸۸/۵/۱۰ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه عالی به تصویب نهایی رسید.

امضا	با مرتبه علمی استاد یار	دکتر احمد مدرس	۱- استاد راهنمای پایان نامه
امضا	با مرتبه علمی استاد یار	دکتر خسرو منطقی	۲- استاد مشاور پایان نامه
امضا	با مرتبه علمی استاد یار	دکتر قاسم بولو	۴- استاد داور خارج از گروه

امضای نماینده تحصیلات تکمیلی

سپاس بی کران پروردگار یگانه را سزا ست که ما را به خلعت خلقت بیاراست و توفیق خدمتگزاری بر بندگانش ارزانی فرمود و سلام و درود بر فرستادگان گرامیش، به ویژه خاتم آنان که با چراغ هدایت راه بشریت را به سوی کمال و سعادت فروزان ساختند.

شایسته است از استاد راهنمای فرزانه و عزیز جناب آقای دکتر احمد مدرس که در همه حال با گشاده رویی پذیرای دانشجویان هستند کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم و همچنین از استاد مشاور محترم و صبور جناب آقای دکتر خسرو منطقی، استاد داور محترم جناب آقای دکتر قاسم بولو که با راهنمایی های خرد مندانه ی شان ما را شامل لطف خود قرار دادند، نهایت سپاسگذاری را دارم.

وظیفه خود می دانم به مدیریت، معاونت و آموزش محترم تحصیلات تکمیلی دانشکده علوم اقتصادی به پاس زحماتی که در این راستا متحمل شدند تا پژوهش حاضر به نتیجه برسد ادای احترام کنم.

در نهایت از سر کار خانم مریم صالحی زاده، کارشناس رشته آموزش زبان انگلیسی که در امر ترجمه متون مربوط به پژوهش همکاری خود را دریغ نداشتند و دوست بسیار عزیزم آقای اسماعیل حیدریان که همیشه یاور اینجانب بوده اند و آقایان حسین امین پور، سلمان حمیدی و حمید احمد زاده تشکر و قدردانی می کنم.

تقديم به:

مادرم

چکیده

در این پژوهش رابطه بین نسبت های اهرمی و شاخص های بهره وری و نحوه این ارتباط بررسی شد تا در صورت ارتباط بتوان از نسبت های اهرمی بعنوان شاخص های جایگزین بهره وری استفاده کرد .

از میان ۳۷۲ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، ۱۰۰ شرکت به روش تصادفی انتخاب و در دوره هفت ساله از ابتدای سال ۱۳۸۰ تا انتهای دوره مالی ۱۳۸۶ فرضیات آزمون شد. در این پژوهش از بین شاخص های مالی، نسبت های اهرمی شامل نسبت بدهی، نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام، نسبت بدهی به ارزش روز سهام و نسبت پوشش بهره و از شاخص های بهره وری، بهره وری نیروی کار و بهره وری سرمایه انتخاب شدند. بررسی نشان داد که از بین نسبت های اهرمی، فقط نسبت پوشش بهره دارای رابطه معنی دار با شاخص های بهره وری است و مدل مناسب آماری برای جایگزینی نسبت های اهرمی به جای شاخص های بهره وری یافت نشد.

کلید واژه ها: نسبت های اهرمی، شاخص های بهره وری، بهره وری نیروی کار، بهره وری سرمایه.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

فصل اول: کلیات پژوهش

مقدمه	۱-۱
تشریح و بیان موضوع	۲-۱
ضرورت انجام پژوهش	۳-۱
فرضیه های پژوهش	۴-۱
متغیر ها	۵-۱
هدف اساسی از انجام پژوهش	۶-۱
کاربران نتایج این پژوهش	۷-۱
محدودیت های پژوهش	۸-۱
روشهای انجام پژوهش	۹-۱
روش پژوهش	۱-۹-۱
روشهای گردآوری اطلاعات	۲-۹-۱
قلمرو پژوهش	۳-۹-۱
جامعه آماری	۴-۹-۱
نمونه آماری	۵-۹-۱
روش نمونه گیری	۶-۹-۱
روش های تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیات	۷-۹-۱
تعریف واژه ها و اصطلاحات تخصصی	۱۰-۱
خلاصه	۱۱-۱

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مقدمه	۱-۲	۷
تعریف بهره وری	۲-۲	۷
نظام های ارتقای بهره وری	۳-۲	۱۰
انواع بهره وری	۴-۲	۱۰
بهره وری جزئی	۱-۴-۲	۱۰
بهره وری کل عوامل	۲-۴-۲	۱۰
بهره وری کل	۳-۴-۲	۱۰
سطوح بهره وری	۵-۲	۱۰

۱۰	بهره وری فردی	۱-۵-۲
۱۰	بهره وری در خانه	۲-۵-۲
۱۱	بهره وری در سازمان	۳-۵-۲
۱۱	بهره وری در سطح سازمان	۴-۵-۲
۱۱	عوامل مؤثر بر بهره وری سازمان	۶-۲
	عوامل داخلی	۱-۶-۲
۱۱	عوامل خارجی	۲-۶-۲
۱۲	چرخه بهره وری	۷-۲
۱۲	مرحله اندازه گیری	۱-۷-۲
۱۲	مرحله ارزیابی بهره وری	۲-۷-۲
۱۳	مرحله تهیه برنامه عملیاتی	۳-۷-۲
۱۳	مرحله بهبود بهره وری	۴-۷-۲
۱۳	عوامل مؤثر بر بهبود و ارتقای بهره وری	۸-۲
۱۳	عوامل کوتاه مدت	۱-۸-۲
۱۳	عوامل بلند مدت	۲-۸-۲
۱۴	ضرورت اندازه گیری بهره وری	۹-۲
۱۵	روش های اندازه گیری بهره وری	۱۰-۲
۱۵	روشهای اقتصادی	۱-۱۰-۲
۱۵	روشهای مهندسی	۲-۱۰-۲
۱۵	روشهای مدیریتی	۳-۱۰-۲
۱۶	مبانی مقایسه بهره وری	۱۱-۲
۱۷	نسبت های بهره وری و قیمت های ثابت	۱۲-۲
۱۷	مشخصات مطلوب سیستم اندازه گیری بهره وری	۱۳-۲
۱۷	ارزش افزوده	۱۴-۲
۱۹	روش های محاسبه ارزش افزوده	۱۵-۲
۱۹	روش تولید یا توزیع	۱-۱۵-۲
۱۹	روش توزیع یا جمع	۲-۱۵-۲
۱۹	روش مصرف(هزینه)	۳-۱۵-۲
۱۹	ارزش افزوده و سود	۱۶-۲
۲۳	مزایای استفاده از رویکرد ارزش افزوده	۱۷-۲
۲۳	شاخص های بهره وری نیروی کار و سرمایه	۱۸-۲
۲۴	شاخص های مالی	۱۹-۲

۲۵	نسبت های اهرمی	۲۰-۲
۲۵	نسبت بدهی	۱-۲۰-۲
۲۵	نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام	۲-۲۰-۲
۲۵	نسبت پوشش بهره	۳-۲۰-۲
۲۵	نسبت بدهی به ارزش بازار سهام	۴-۲۰-۲
۲۶	مروری بر پژوهش های انجام شده	۲۱-۲
۳۲	خلاصه	۲۲-۲

فصل سوم: روش شناسی پژوهش

۳۳	مقدمه	۱-۳
۳۳	روش شناسی پژوهش	۲-۳
۳۳	فرضیه های پژوهش	۳-۳
۳۴	نحوه جمع آوری داده های مورد نیاز	۴-۳
۳۴	کیفیت ابزار اندازه گیری مدل پژوهش	۵-۳
۳۴	جامعه آماری	۶-۳
۳۶	روش تجزیه و تحلیل داده ها	۷-۳
۳۸	روش آزمون فرضیه	۸-۳
۳۹	بیان آماری فرضیه های پژوهش	۹-۳
۴۴	تعریف متغیر های پژوهش	۱۰-۳
۴۵	بررسی مفروضات مدل رگرسیون خطی	۱۱-۳
۴۶	خلاصه	۱۲-۳

فصل چهارم: یافته ها و تجزیه و تحلیل آنها

۴۷	مقدمه	۱-۴
۴۷	تحلیل داده ها	۲-۴
۵۰	تحلیل داده ها با استفاده از رگرسیون در متغیر ملاک بهره وری کار	۳-۴
۵۱	تحلیل داده ها با استفاده از رگرسیون در متغیر ملاک بهره وری سرمایه	۴-۴
۵۲	خلاصه	۵-۴

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادها

۵۳	مقدمه	۱-۵
۵۳	تفسیر یافته ها	۲-۵
۵۵	محدودیت های پژوهش	۳-۵

٥٥

٤-٥ پیشنهادها

٥٦

٥-٥ خلاصه

٥٧

منابع و مأخذ

٦١

ضمائم

فهرست جداول

شماره صفحه	عنوان جدول	شماره جدول
۲۰	کاربرگ محاسبه ارزش افزوده به روش تفریق	۱-۲
۲۲	کاربرگ محاسبه ارزش افزوده به روش توزیع	۲-۲
۲۸	پژوهش های انجام شده داخل کشور در مورد بهره وری	۳-۲
۳۱	خلاصه پژوهش های انجام شده خارج کشور در مورد بهره وری	۴-۲
۳۵	فهرست شرکتهای نمونه	۱-۳
۳۷	جمع آوری داده ها	۲-۳
۳۷	محاسبه شاخص های مالی و شاخص های بهره وری	۳-۳
۴۷	محاسبه ارزش افزوده	۴-۳
۴۷	ضریب همبستگی در خصوص فرضیه اول	۱-۴
۴۷	ضریب همبستگی در خصوص فرضیه دوم	۲-۴
۴۸	ضریب همبستگی در خصوص فرضیه سوم	۳-۴
۴۸	ضریب همبستگی در خصوص فرضیه چهارم	۴-۴
۴۹	ضریب همبستگی در خصوص فرضیه پنجم	۵-۴
۴۹	ضریب همبستگی در خصوص فرضیه ششم	۶-۴
۴۹	ضریب همبستگی در خصوص فرضیه هفتم	۷-۴
۵۰	ضریب همبستگی در خصوص فرضیه هشتم	۸-۴
۵۰	نتایج تحلیل رگرسیون به منظور پیش بینی شاخص	۹-۴
۵۰	نتایج تحلیل رگرسیون F برای رگرسیون به منظور آزمون معنی دار F^{22} محاسبه شده	۱۰-۴
۵۱	ضرایب رگرسیون برای متغیر های پیش بین	۱۱-۴
۵۱	نتایج تحلیل رگرسیون به منظور پیش بینی شاخص	۱۲-۴
۵۱	نتایج تحلیل رگرسیون F برای رگرسیون به منظور آزمون معنی دار F^{22} محاسبه شده	۱۳-۴
۵۱	ضرایب رگرسیون برای متغیر های پیش بین	۱۴-۴
۵۲	خلاصه رابطه ها	۱۵-۴

لیست علائم اختصاری

بهره وری کار بر حسب تعداد کارکنان.	LPP	۱
بهره وری کار بر حسب هزینه های پرسنلی.	LEP	۲
بهره وری سرمایه بر حسب کل دارایی ها.	CFP	۳
بهره وری سرمایه بر حسب کل دارایی های ثابت.	CFAP	۴
ارزش افزوده.	VA	۵
تعداد پرسنل.	NP	۶
مجموع دارایی های ثابت در پایان دوره.	TFA	۷
مجموع دارایی ها در پایان دوره.	TA	۸
هزینه های پرسنلی.	EP	۹
نسبت بدهی.	DR	۱۰
نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام.	D/ER	۱۱
نسبت بدهی ها به ارزش بازار سهام.	D/MVS	۱۲
نسبت پوشش بهره.	TIER	۱۳
مجموع بدهی ها در پایان دوره.	TD	۱۴
مجموع دارایی ها در پایان دوره.	TA	۱۵
سود قبل از بهره و مالیات.	EBHT	۱۶
مجموع حقوق صاحبان سهام در پایان دوره.	TE	۱۷
ارزش بازار سهام.	MVS	۱۸
هزینه بهره.	IE	۱۹

انسان از دیرباز، در اندیشه استفاده مفید و کارا و ثمر بخش از تواناییها، امکانات و منابع در دسترس خود بوده است. در عصر کنونی این امر بیش از حد از هر زمان دیگری مورد توجه جدی قرار گرفته است. محدودیت منابع در دسترس، افزایش جمعیت و رشد نیازها و خواسته های بشر باعث شده که دست اندرکاران عرصه اقتصادی، سیاست و مدیریت جامعه و سازمان ها، افزایش بهره وری را در اولویت برنامه های خود قرار دهند. اصطلاح بهره وری برای افراد مختلف معانی متفاوتی دارد، مانند بازده بیشتر یا حفظ هزینه ها در حد ثابتی از نهادها. یک فرد در مقام تولیدکننده برداشتی از بهره وری دارد و در جایگاه مصرف کننده تعریف دیگری در ذهن دارد.

از متداول ترین و رایج ترین روش های تجزیه و تحلیل صورت های مالی، استفاده از نسبت های مالی است. نسبت های مالی در حقیقت ارتباط دو یا چند متغیر (عناصر اصلی و فرعی مدل حسابداری) را با یکدیگر می سنجد. به عبارت دیگر نسبت های مالی عبارت است از کسری که در صورت آن دو یا چند متغیر مالی نظیر دارایی ها، بدهی ها، سرمایه، درآمدها، هزینه ها، سود و همین طور در مخرج کسر عناصری نظیر دارایی ها، بدهی ها و ... ثبت می شود و ارتباط آنها را به صورت وزن، مرتبه، درصد و جزو این ها مشخص می سازد.

پژوهش حاضر شامل ۵ فصل است. فصل اول، کلیات پژوهش، به تشریح و بیان موضوع، ضرورت انجام پژوهش، فرضیه های پژوهش، هدف اصلی از انجام پژوهش و ... می پردازد. فصل دوم مبانی نظری و پیشینه پژوهش، ضمن اشاره به مباحث تئوریک مطرح شده، تاریخچه ای از پژوهش های انجام شده که به نوعی با موضوع پژوهش در ارتباط بوده ارائه می کند. در فصل سوم، روش شناسی پژوهش، توضیحات تفصیلی راجع به روش پژوهش و مدل های مورد استفاده برای آزمون فرضیات ارائه می شود و اهم موضوعات در گردآوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل و محاسبات مطرح می گردد. فصل چهارم، یافته ها و تجزیه و تحلیل آنها، نتایج و اطلاعات به دست آمده از به کارگیری روش ها و مدل های مورد استفاده را بیان و به انجام آزمون های لازم می پردازد. فصل پنجم، نتیجه گیری و پیشنهادها، شامل خلاصه پژوهش و تحلیلی از نتایج حاصل است و همچنین پیشنهاداتی که می تواند در پژوهش های آتی مورد استفاده قرار گیرد ارائه خواهد گردید.

۱-۱ مقدمه

تمام تلاش های بشر از گذشته های دور تا کنون در جهت کسب سود و منفعت بوده است و این رویکرد در عصر پیشرفته و صنعتی امروز نیز وجود دارد. یکی از مهم ترین عواملی که سود آوری شرکت ها را تضمین می کند، بهبود بهره وری است. در پژوهش حاضر سعی شده است که بهره وری شرکت ها با استفاده از ارزش افزوده اندازه گیری شده و ارتباط آن با نسبت های اهرمی سنجیده شود تا در صورت وجود بتوان نسبت یا نسبت های مناسبی پیدا و جایگزین بهره وری کرد و با استفاده از آن تغییرات بهره وری شرکت را تجزیه و تحلیل کرد.

۱-۲ تشریح و بیان موضوع

در دنیای امروز بهره وری به یکی از مهمترین اهداف سازمانها و مؤسسات تبدیل شده است. سطح بهره وری ضامن رشد و بقای سازمانهای پیشرو است و در واحدهای تولیدی پاسخگوی بسیاری از مشکلات تولیدی و اقتصادی می باشد. بهره وری بعنوان یک شاخص، می تواند کارآیی مؤسسه را به درستی نشان دهد و برای مقایسه عملکرد مؤسسه با مؤسسات مشابه و یا مقایسه و ارزیابی برای یک دوره زمانی، معیاری مناسب است. اما لازمه ارزیابی و مقایسه بهره وری، اندازه گیری عوامل تعیین کننده و با معنایی است که به آنها شاخص های بهره وری گفته می شود. نظر به اینکه تحصیل سود هدف واحد انتفاعی است، عملکرد ضعیف در این مورد نشان دهنده عدم موفقیتی است که در صورت اصلاح نشدن می تواند موجب توقف، ورشکستگی و انحلال واحد انتفاعی شود. از سوی دیگر چگونگی استفاده مدیریت از منابع و امکانات موجود امری است که باید به خوبی مد نظر قرار گیرد، زیرا عامل مهمی در بقای شرکت در عرصه رقابت بحساب می آید.

سرمایه گذاران جهت سرمایه گذاری در شرکتها و اعطای تسهیلات به آنها، نیازمند کسب اطلاعات خاص در مورد این شرکتها می باشند. یکی از اهداف اصلی سیستم اطلاعات حسابداری، ارائه اطلاعات مفید به استفاده کنندگان برون سازمانی جهت اخذ تصمیمات درست و منطقی می باشد. حسابداری برای تحقق این امر از ابزارهای مختلف بهره می گیرد، که یکی از آنها ارائه اطلاعات در گزارشهای مالی است. اطلاعاتی که باید با توجه به استانداردهای حسابداری تهیه شوند. اما در این میان برخی اطلاعات که می تواند بصورت بالقوه بر تصمیم گیریهای استفاده کنندگان تأثیر بگذارد به لحاظ محدودیتهای همچون عدم توافق در مورد اندازه گیری و یا مفهوم آن و نبود الزامات قانونی افشا نمی شود. از جمله این اطلاعات، اطلاعات مربوط به بهره وری است که با توجه به ارتباط تنگاتنگ آن با چگونگی استفاده از منابع سازمان و نیز درجه تحقق اهداف سازمان از اهمیت والایی برخوردار است. و اما مسأله پژوهش:

این پژوهش در پی یافتن ارتباط بین نسبت های اهرمی و شاخصهای بهره وری می باشد تا مشخص گردد که آیا می توان از نسبت های اهرمی به عنوان شاخصهای جایگزین بهره وری استفاده کرد یا خیر؟

۳-۱ ضرورت انجام پژوهش

با توجه به روند افزایش قیمت ها، بنگاههای اقتصادی به دو طریق می توانند افزایش بهای عوامل تولید را جبران نمایند. یکی از طریق افزایش دادن قیمت فروش کالا و خدمات که در این صورت با توجه به رقابتی بودن بازار، مؤسسه در آینده مشتریان خود را از دست داده و دچار رکود می شود. دیگری از طریق کاهش دادن بهای تمام شده محصولات و خدمات که در دنیای امروز راهکار مناسب به شمار می آید. به کمک بهره وری می توان بهای تمام شده محصولات را کاهش داد و ظرفیت های بلا استفاده را به حداقل رساند و یا حذف نمود. بهینه سازی ماشین آلات و استفاده از نیروهای متخصص دو ابزار مناسب در راستای تحقق بهره وری به شمار می روند. در جهان امروز بهره وری با پیشرفت عظیم شده است. افزایش مقدار تولید کالا و خدمات می تواند از طریق افزایش نهاده های نیروی کار و سرمایه صورت پذیرد و یا اینکه از منابع موجود بصورت کارا تر استفاده بعمل آید که با توجه به محدودیت منابع در حال حاضر قطعاً حالت دوم مناسب تر است که به نوعی بیان کننده مفهوم بهره وری است. اطلاعات بهره وری هم توسط سرمایه گذاران (جهت ارزیابی عملکرد شرکت و پیش بینی وضعیت آتی آن) و هم توسط مدیران (جهت بهبود عملکرد، ارتقای سطح کیفیت محصولات و بقا در میدان رقابت) مورد استفاده قرار می گیرد. بنابراین وجود ابزارهایی که اشخاص ذینفع را در اندازه گیری و ارزیابی بهره وری جهت تصمیمات منطقی یاری نماید، ضروری به نظر می رسد (سومانث، ۱۹۹۸).

از اوایل دهه ۱۹۷۰ بهره وری یکی از مهمترین موضوعاتی بوده است که در سطح سازمانها و در سطح کشورها توجه ویژه ای را به خود جلب کرده است. مقدار و نرخ رشد بهره وری در هر کشور، تأثیر بسزایی بر سطح زندگی، تورم، بیکاری، وضعیت اقتصادی جامعه و رقابت پذیری در سطح جهانی دارد. در نظر سنجی که از مدیران صنایع امریکا (۱۹۸۷) انجام شده است، بیش ۹۰ درصد مدیران بر این باور بوده اند که ارتقای بهره وری یکی از دو یا سه موضوع مهم جدی است که کشور با آن روبرو است (طاهری، ۱۳۸۰).

سؤالاتی که پژوهش حاضر در پی یافتن پاسخ به آنها است بصورت زیر می باشد:

- ۱- آیا بین نسبت بدهی و بهره وری کار رابطه وجود دارد؟
- ۲- آیا بین نسبت بدهی و بهره وری سرمایه رابطه وجود دارد؟
- ۳- آیا بین نسبت مجموع بدهیها به حقوق صاحبان سهام و بهره وری کار رابطه وجود دارد؟
- ۴- آیا بین نسبت مجموع بدهیها به حقوق صاحبان سهام و بهره وری سرمایه رابطه وجود دارد؟
- ۵- آیا بین نسبت پوشش بهره و بهره وری کار رابطه وجود دارد؟
- ۶- آیا بین نسبت پوشش بهره و بهره وری سرمایه رابطه وجود دارد؟
- ۷- آیا بین نسبت بدهی به ارزش بازار سهام و بهره وری کار رابطه وجود دارد؟
- ۸- آیا بین نسبت بدهی به ارزش بازار سهام و بهره وری سرمایه رابطه وجود دارد؟

۱-۴ فرضیه های پژوهش

در این پژوهش رابطه نسبت های اهرمی با بهره وری کار و سرمایه مورد بررسی قرار می گیرد تا مشخص گردد که آیا بین آنها رابطه وجود دارد یا خیر؟

برای محاسبه نسبت های اهرمی از نسبت بدهی به ارزش بازار سهام، نسبت پوشش بهره، نسبت بدهی و نسبت مجموع بدهیها به حقوق صاحبان سهام استفاده می شود. برای محاسبه بهره وری از دو شاخص بهره وری کار و بهره وری سرمایه استفاده می شود.

فرضیه های پژوهش:

- ۱- بین نسبت بدهی و بهره وری کار رابطه وجود دارد.
- ۲- بین نسبت بدهی و بهره وری سرمایه رابطه وجود دارد.
- ۳- بین نسبت مجموع بدهی ها به حقوق صاحبان سهام و بهره وری کار رابطه وجود دارد.
- ۴- بین نسبت مجموع بدهی ها به حقوق صاحبان سهام و بهره وری سرمایه رابطه وجود دارد.
- ۵- بین نسبت پوشش بهره و بهره وری کار رابطه وجود دارد.
- ۶- بین نسبت پوشش بهره و بهره وری سرمایه رابطه وجود دارد.
- ۷- بین نسبت بدهی به ارزش بازار سهام و بهره وری کار رابطه وجود دارد.
- ۸- بین نسبت بدهی به ارزش بازار سهام و بهره وری سرمایه رابطه وجود دارد.

۱-۵ متغیرها

نسبتهای اهرمی (بافت مالی)، نسبت های سرمایه گذاری یا نسبت های بدهی بلند مدت یا نسبت های ساختار مالی نیز گفته می شود. با این نسبت ها رابطه منابع مالی مورد استفاده واحد انتفاعی با بدهی های جاری و بلند مدت و ارتباط بدهی ها با حقوق مالکان تعیین و ارزیابی می شود. با استفاده از این نسبت ها، ترکیب و سهم بین بدهی ها و حقوق صاحبان در تأمین منابع مالی مشخص می شود. واحد تجاری برای انجام فعالیت های خود متحمل هزینه می شود، بعضی از این هزینه ها مانند هزینه های ثابت تعهد شده از جمله استهلاک (در صورتی که بر حسب نوع روش، متغیر محسوب نشود) و هزینه های بهره ایجاد کننده اهرم هستند. در محاسبه نسبتهای اهرمی اقلام استهلاک، هزینه بهره، دارایی های ثابت، سود و..... نقش ایفا می کنند. این نکته هم فراموش نشود که بالا رفتن وام های بلند مدت که متضمن بهره هستند توأم با افزایش ریسک مالی و ریسک ورشکستگی واحد تجاری می باشند.

از طرف دیگر برای شاخصهای بهره وری مفاهیم بهره وری سرمایه، بهره وری نیروی کار و بهره وری کل مد نظر است. بهره وری سرمایه ناشی از حذف یا کاهش تلفات ناشی از بکار گیری ماشین و مواد می باشد که ماشین دارایی ثابت است و استهلاک آن باید محاسبه گردد. همچنین امکان دارد واحد تجاری برای خرید ماشین آلات از وام بلند مدت با سود تضمین شده استفاده نماید. بکار گیری ماشین آلات نیازمند نیرو های متخصص است که در مورد نیروی کار هم می توان بهره وری را مطرح کرد که بیانگر کاهش تلفات ناشی از عملکرد انسان است.

اینجا باید به مفهوم منحنی یاد گیری هم نگریسته شود چون بهره وری حاصل کارایی و اثر بخشی عملیات در واحد تجاری است. از حذف یا کاهش تلفات ناشی از تعامل انسان با ماشین و مواد می توان به بهره وری کل دست یافت.

۶-۱ هدف اساسی از انجام پژوهش

هدف کلی از این پژوهش بررسی ارتباط بین نسبت های اهرمی و شاخص های بهره وری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در فاصله سالهای ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۶ می باشد.

۷-۱ کاربران نتایج این پژوهش

- مدیران شرکت ها در جهت بهبود عملکرد آتی شرکت.
- سرمایه گذاران در جهت اتخاذ تصمیمات اقتصادی مناسب.
- اعتبار دهندگان، جهت اعطای اعتبار و تسهیلات به شرکتهای.
- بورس اوراق بهادار برای ارزیابی عملکرد شرکت ها و کسب چشم انداز مناسب از عملکرد شرکت های متقاضی پذیرش و شرکت های پذیرفته شده در بورس.
- شرکت های لیزینگ، تولیدی و خدماتی در راستای تخصیص بهینه منابع و ارتقای سطح کیفی عملیات.

۸-۱ محدودیت های پژوهش

- در شرکت های مورد بررسی، ممکن است سیستم حسابداری بهای تمام شده مناسب وجود نداشته باشد و در مواردی از جمله تفکیک هزینه های شرکت به هزینه های محصول و هزینه های دوره و تجدید ارزیابی دارایی ها در سطح شرکت ها رویه یکنواختی اعمال نگردیده باشد. بنا براین تعمیم نتایج حاصله تا حدودی دچار محدودیت خواهد بود.
- تأثیر شرایط کلان محیطی، اقتصادی و سیاسی از جمله نرخ ارز، تورم، قوانین پرداخت یارانه، قیمت گذاری دولتی برخی کالاها و سایر قوانین ممکن است باعث انحراف در ارزیابی عملکرد شرکت ها گردد.
- عدم وجود برخی از اطلاعات مثل میزان کار کارکنان (نفر- ساعت) در طی یک دوره مالی و استفاده از تعداد کارکنان در گزارشات، نیز می تواند از جمله محدودیت ها در محاسبه متغیرهای پژوهش باشد.

۹-۱ روش انجام پژوهش

۹-۱-۱ روش پژوهش:

این پژوهش از لحاظ هدف از نوع کاربردی می باشد و از نظر روش پژوهش از نوع همبستگی است. جهت انجام پژوهش از تحلیل رگرسیون استفاده می شود.

۹-۱-۲ روشهای گردآوری اطلاعات:

داده های مورد نیاز در بخش ادبیات پژوهش از کتب، مجلات تخصصی فارسی ولاتین، مقالات، سایت های اینترنتی، رسانه ها و در مواردی از تحقیقات انجام شده مرتبط استخراج می شود (روش کتا بخانه ای).

داده های مورد نیاز جهت آزمون فرضیه های پژوهش از صورت های مالی اساسی و یادداشت های توضیحی شرکت های مورد نظر استخراج می شود.

۱-۹-۳ قلمرو پژوهش:

الف) دوره زمانی انجام پژوهش

با توجه به لازم الاجرا شدن استانداردهای حسابداری و حسابداری ایران از تاریخ ۱۳۸۰/۱/۱ به بعد، دوره زمانی این پژوهش ۷ سال، طی سالهای ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۶ است.

ب) مکان پژوهش

در این پژوهش تعدادی از شرکتهای تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که در صنایع مختلف مشغول به فعالیت بوده و در محدوده زمانی مورد نظر در بورس اوراق بهادار تهران فعال بوده اند، به صورت تصادفی بعنوان نمونه انتخاب بررسی می شوند.

۱-۹-۴ جامعه آماری (N): جامعه آماری این پژوهش کلیه شرکت های تولیدی پذیرفته شده فعال در بورس اوراق بهادار تهران را در بر می گیرد.

۱-۹-۵ نمونه آماری (n): نمونه آماری از میان جامعه آماری، ۳۷۲ شرکت، ۱۰۰ شرکت بصورت تصادفی انتخاب می شود.

۱-۹-۶ روش یا روش های نمونه گیری: از روش تصادفی استفاده می شود.

۱-۹-۷ روش های مورد نظر برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیات:

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات، ابتدا داده های گردآوری شده وارد برنامه اکسل می گردد، سپس به روش رگرسیون و با استفاده از نرم افزارهای SPSS فرضیه ها آزمون می شود.

نحوه کار بدین صورت خواهد بود که ابتدا داده های مورد نیاز با استفاده از جدول های تهیه شده توسط محقق برای ۷ سال متوالی از ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۶ جمع آوری، و برای هر گروه از داده ها میانگین محاسبه می شود که تجزیه و تحلیل نرم افزار SPSS در این پژوهش بر اساس میانگین داده های مورد نیاز می باشد.

۱-۱۰-۱ تعریف واژه ها و اصطلاحات تخصصی طرح

۱- بهره وری^۱: نسبت بازده تولید (ستاده) به منابع (داده) مصرف شده که با یک نسبت مشابه در دوره پایه مقایسه و بکار می رود (ابطحی، ۱۳۷۹).

۲- شاخص های بهره وری^۲: نسبت های که صورت آنها یک ستاده و مخرج آنها یک نهاد می باشند و روند افزایش آنها نشان از بهبود وضعیت دارد (خاکی، ۱۳۷۸).

- Productivity

- Productivity Index

۳- نهاده^۱: عوامل ورودی سازمان نظیر مواد، نیروی انسانی، انرژی و سرمایه که در جهت ایجاد ستاده بکار می رود (ماهادوان، ۲۰۰۲).

۴- ستاده^۲: عوامل خروجی سازمان نظیر کالاهای تولید شده و خدمات ارائه شده توسط مؤسسه می باشد (ماهادوان، ۲۰۰۲).

۵- بهره وری کار^۳: عبارتست از ارزش افزوده ایجاد شده توسط کارکنان است و از تقسیم ارزش افزوده بر تعداد کارکنان شاغل در سازمان یا هزینه های پرسنلی بدست می آید (خاکی، ۱۳۷۸).

۶- ارزش افزوده^۴: افزایش ارزش یک محصول در حین انجام یک مرحله تولیدی است (خاکی، ۱۳۷۶).

۷- بهره وری سرمایه^۵: ارزش افزوده ایجاد شده ناشی از یک واحد پولی (مثلاً ریال) سرمایه ثابت (خوش الحان، ۱۳۸۳).

۸- نسبت های اهرمی^۶: به این نسبت ها، نسبت های سرمایه گذاری یا نسبت های بدهی بلند مدت یا نسبت های ساختار مالی نیز گفته می شود. با این نسبت ها رابطه منابع مالی مورد استفاده واحد انتفاعی با بدهیهای جاری و بلند مدت و ارتباط بدهی ها با حقوق مالکان تعیین و ارزیابی می شود (نیکو مرام و همکاران، ۱۳۸۴).

۹- نسبت های مالی^۷: عبارت است از بیان رابطه ریاضی بین یک مقدار و مقدار دیگر. نسبتهای مالی بیان رابطه ریاضی بین اقلام صورت های مالی است که برای بررسی وضعیت مالی شرکت و نتایج عملیات آن بکار می رود (وکیلی فرد، ۱۳۸۳).

۱-۱ خلاصه

در این فصل به تشریح و بیان موضوع، ضرورت انجام پژوهش، فرضیه های پژوهش، هدف اصلی از انجام پژوهش و پرداخته شد.

-
- Input
 - Output
 - Employment Productivity
 - Value Added
 - Capital Productivity
 - Solvency Ratios
 - Ratio Analysis